

ZAPISNIK

sa Šeste sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, održane 03. marta 2021. godine

Sjednica Odbora je počela u 11 sati.

Odborom je, na sjednici, predsjedavao poslanik dr Srđan Pavićević, predsjednik Odbora. Sjednici Odbora su prisustvovali poslanici, članovi Odbora: dr Strahinja Bulajić, Maja Vukićević, dr Vladimir Dobričanin, dr Albin Ćeman, dr Tamara Vujović, dr Jevto Eraković, mr Ivan Mitrović, dr Halil Duković, Abaz Dizdarević, mr Boris Mugoša i doc. dr Draginja Vuksanović Stanković.

Sjednici Odbora je, u skladu sa članom 65 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao poslanik Dragan Ivanović, kao zamjena poslanice Milosave Paunović.

Sjednici su, u cilju dobijanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, prisustvovali Jelena Borovinić Bojović, ministarka zdravlja, Igor Galić, direktor Instituta za javno zdravlje Crne Gore, dr Ljiljana Radulović, direktorica Kliničkog centra Crne Gore, Željka Bešović, rukovodilac Centra za lijekove u Institutu za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore, Danilo Jokić, v.d. direktora Doma zdravlja Podgorica i Aleksandar Sekulić, direktor Direktorata za digitalno zdravlje u Ministarstvu zdravlja.

U radu sjednice, u skladu sa članom 55 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, učestvovala su poslanica, potpredsjednica Skupštine Crne Gore dr Branka Bošnjak i poslanica Suada Zoronjić.

Rad sjednice pratili su akreditovani novinari.

Član Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje poslanik dr Jevto Eraković je predložio da se u dnevni red uvrsti i tačka koja bi definisala, kako je rekao, katastrofalnu epidemiološku situaciju i potrebu definisanja jasne strategije protiv koronavirusa. Nakon toga, Odbor je odbio predlog poslanika Erakovića za proširenje dnevnog reda.

Za sjednicu je predložen i usvojen sljedeći

DNEVNI RED:

“Proces imunizacije – način prijavljivanja, grupe prioriteta, punktovi za imunizaciju, komunikaciona strategija“.

U uvodnom obraćanju, **predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Srđan Pavićević** podsjetio je da ova situacija traje od marta 2020. godine. Kao i u cijelom svijetu, situacija u Crnoj Gori je zabrinjavajuća. S obzirom na porast broja zaraženih, na dnevnom nivou jeste pojava novih mutacija virusa ali i nepoštovanje mjera građana. Kazao je i da su stupile na snagu nove mjere, koje su bile neophodne. Građanima Podgorice, Cetinja, Ulcinja, Herceg Novog, Nikšića i Plužina je zabranjen izlazak iz opština. Zabrane napuštanja mjesta prebivališta ostaju da važe i za Budvu i Tivat i ove će mjere važiti do 10. marta. Takođe, u više opština u Crnoj Gori je zabranjen rad ugostiteljskim objektima, a građanima je zabranjen izlazak iz mjesta stanovanja od 21 do 5 časova ujutru. U Crnoj Gori je 20. februara počela vakcinacija protiv virusa korona a prva osoba koja je primila vakcinu proizvođača Sputnik V je korisnik Doma starih u Risnu. Vakcinaciju protiv korona virusa u Crnoj Gori sprovode timovi izabranih ljekara, a među prvima, vakcinu dobijaju najugroženije grupe stanovništva.

Ministarka zdravlja **Jelena Borovinić Bojović**, saopštila je da je Nacionalna strategija za imunizaciju striktno precizirana i da je proces vakcinacije započeo po planu jer smo danas dobili 30.000 Sinofarmovih vakcina. Kazala je i da je precizirana nabavka 201.200 Sinofarm vakcina, koje će, najkasnije, do kraja aprila stići u Crnu Goru. Dogovoreno je još 200.000 Sputnik V vakcina, mimo ranije dogovorenih 50.000, od kojih je 5.000 već stiglo a do kraja nedjelje očekuje se drugi kontigent tih vakcina. Govoreći o COVAX inicijativi, ministarka je navela da 84.000 Astra Zeneka vakcina treba, u nekoliko etapa, da stigne u Crnu Goru. Što se tiče Fajzer vakcina, sa kojima su intenzivno pregovarali od 4. decembra, imaju preliminarne dogovore za 150.000 vakcina. Fajzer je na globalnom nivou, trenutno, zaustavio distribuciju i proizvodnju vakcina pa su u iščekivanju njihovog dogovora, kako Crna Gora tako i ostale države u regionu i svijetu. Prioritetne grupe su jasno definisane Nacionalnom strategijom za imunizaciju. Govoreći o donacijama, kazala je da su uputili sve neophodne papire i svu proceduru iz Agencije za lijekove gospodinu Stasisu na koju nikada nijesu dobili odgovor. Istakla je da donacija nikada nije odbijena i da mu je upućeno pismo namjere – u smislu šta je potrebno da pribavi od dokumentacije.

Direktor Instituta za javno zdravlje Crne Gore **Igor Galić** kazao je da je, kada je došao na mjesto direktora Instituta za javno zdravlje, formirao radnu grupu koja, do tada, nije postojala, u cilju da svi epidemiolozi koji rade u Insitutu, a umreženi su i sa drugim epidemiolozima u Crnoj Gori, imaju jedan zajednički stav po pitanju mjera kako bi se kontrolisala ova epidemija. U toj grupi se nalaze i predstavnici iz prethodnog perioda. Govoreći o prioritetnim grupama, kazao je da su, u saradnji i uz tehničku podršku Svjetske zdravstvene organizacije, formirali stručnu grupu, na čelu sa prof. Draganom Lauševićem, Senadom Begićem i Milkom Joksimovićem. Oni su napravili Predlog Akcionog plana i Strategije, koja je nakon usaglašavanja Nacionalne komisije za imunizaciju i, po odobrenju Ministarstva zdravlja, usvojena na Vladi. Tim dokumentima su formirane prioritetne grupe čija je vakcinacija započela po dolasku prvih vakcina u Crnu Goru. Prioritetne grupe su

štićenici kolektivnih centara i domova za stare i njihovi negovatelji, zdravstveni radnici koji se nalaze na prvim linijama odbrane u borbi protiv kovida i stariji od 80 godina. Vakcinacija prve dvije prioritete grupe je počela.

V.d. direktora Doma zdravlja Podgorica **Danilo Jokić**, rekao je da su, u poslednje tri nedjelje, uspjeli da pripreme punktove za vakcinaciju. Kazao je da će vrlo brzo biti završena vakcinacija zdravstvenih radnika u Domu zdravlja. Uskoro bi, u DZ Podgorica, trebala da krene vakcinacija lica starijih od 80 godina. Zabrinjavajuće je to što je za vakcinaciju prijavljeno samo 385 zdravstvenih radnika. Kazao je i da su dobro organizovani i mišljenja je da će vakcinacija proteći u najboljem redu.

Član Odbora **dr Jevto Eraković**, pozvao je građane Crne Gore da iskoriste mogućnost vakcinisanja. Postavio je pitanje ministarki zdravlja za koje kategorije stanovništva se planira distribucija pristiglog kontingenta Sinofarmovih vakcina. Podsjetio je da je odbijena donacija od 10.000 vakcina, navodeći da argumentacija koja se prezentuje govori da je napravljen neoprostiv korak od strane Vlade Crne Gore. Pitao je da li je Institut za javno zdravlje predlagao strožije mjere u januaru i da li su usvojene mjere, koje je Institut predložio. Interesovalo ga je da li je vakcinacija, iz ponuđene donacije, odbijena jer nije bilo dovoljno frižidera za skladištenje vakcina i da li su ti frižideri nabavljeni.

Igor Galić rekao je da su Institut za javno zdravlje i radna grupa uvijek predlagali mjere i da je to praksa raširena u zemljama Evrope i svijeta, da struka, odnosno epidemiolozi predlažu rigoroznije mjere. Govoreći o skladištenju vakcina kazao je da su vakcine, koje su se nudile za donaciju, bile kineske Sinofarm vakcine, a da za njih nije potreban poseban smještajni kapacitet, jer se čuvaju na temperaturi od 2 do 8 stepeni. Odgovorio je da su obezbijedili frižidere (tkz. „hladni lanac“ za Fajzerove vakcine).

Član Odbora **mr Boris Mugoša**, smatra da epidemiološka situacija u Crnoj Gori nije zabrinjavajuća već dramatična. Kazao je da je u februaru 70% više umrlih nego u januaru, da je Crna Gora četvrta u svijetu po broju hospitalizovanih na 100 hiljada stanovnika a prva u regionu po broju hospitalizovanih. Zdravstveni radnici su premoreni i popunjenost kapaciteta je ogromna. Konstatovao je i da se u javnosti stekao utisak da su epidemiološke mjere motivisane političkim prilikama. Zanimalo ga je da li se može birati kojom vakcinom ćemo se vakcinisati i da li će o tome odlučivati izabrani doktor. Uputio je apel roditeljima da vakcinišu djecu MMR vakcinom jer je drastično smanjen broj vakcinisane djece tom vakcinom. Kazao je da ima informaciju o nedostatku lijekova i medicinskih sredstava i, s tim u vezi, pitao je kakva je situacija u Kliničkom centru sa opremom i medicinskim sredstvima. Takođe, postavio je još nekoliko pitanja koja su se odnosila na najavljene dodatke na plate zaposlenih ljekara, mogućnost otvaranja privremenih bolnica ako je kapacitet popunjenosti preko 70%, na registraciju vakcina Sinofarm i Sputnik V, odnosno da li te vakcine imaju saglasnost Evropske agencije za lijekove? Zamolio je da se građanima predoče nuspojave za vakcine koje su u upotrebi. Takođe, interesovalo ga je

koliko je ukupno kreveta u Kliničkom centru, zajedno sa Institutom za bolesti djece a koliko ima kreveta za kovid pacijente, koliko ima mjesta za respiratore i za centralni kiseonik.

Članica Odbora **doc. dr Draginja Vuksanović Stanković**, smatra da se državna vlast ponaša kao da virus nije u Crnoj Gori a manifestuje se od odbijanja donacija do nesposobnosti nadležnih organa da nabave vakcine u onim momentima kada su vakcine zaista bile neophodne. Upitala je i da li imamo dovoljno nadležnih u inspekciji da kažnjavaju sve one koji ne poštuju propisane mjere. Dobila je informaciju da postoji intencija da pada broj testiranih kako bi se smanjio broj zaraženih i upitala direktora Instituta za javno zdravlje da li je to istina. Smatra da je sadašnja vlast, na čelu sa ministarkom zdravlja, pokazala nesposobnost da se ova epidemija savlada. Interesovalo je što se dešava sa vakcinama za HPV virus. Naglasila je da je zdravstveni sistem u kolapsu i da su zdravstveni radnici iscrpljeni.

Član Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje **dr Halil Duković**, pozdravlja početak procesa imunizacije ali smatra da se zakasnilo s tim. S obzirom da imamo sve veći broj inficiranih, hospitalizovanih i, na žalost umrlih, mišljenja je da se struka ne pita već politika. Epidemiološka situacija u Crnoj Gori nije dobra. Umorni su ljekari, građani a i privreda. Kazao je da mjere, koje se sada donose ne služe ničemu. Donose ih ljudi koji ih sami ne poštuju, a kao primjer je naveo premijera. Pozvao je sve građane da poštuju mjere jer su one jedina zaštita dok se proces imunizacije ne završi. Dok smo imali Nacionalno koordinaciono tijelo bili smo posljednja država koja je registrovala virus a prva korona free destinacija. Moramo naći način da ubrzamo proces vakcinacije jer od toga zavisi život populacije. Pozvao je sve građane da se vakcinišu, jer je bilo koja vakcina bolja nego nijedna.

Član Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje **mr Ivan Mitrović**, kazao je da, u poslednja dva mjeseca, nemamo nijednog kažnjenog građanina zbog kršenja mjera. Pojasnio je da ih treba kažnjavati ali se, možda, trebaju koristiti različiti mehanizmi kojima bi se građani spriječili da zloupotrebljavaju kršenje mjera. Poslanik Mitrović iznio je, nezvaničnu informaciju, da se jedan ljekar nikšičke bolnice slobodno kretao iako je imao rješenje o samoizolaciji. Naglasio je da ima informaciju da u Nikšiću imaju ozbiljan nedostatak ljekova pa je upitao da li je ta situacija uzročnik veće smrtnosti u prethodnom periodu u Crnoj Gori. Kazao je da je ministarka zdravlja, na Konferenciji za medije, 30. decembra 2020. godine, saopštila da će vakcinacija početi krajem januara 2021. godine a počela je 20. februara, sa 20 dana zakašnjenja. U tih 20 dana je 100 ljudi izgubilo život. Osvrnuo se i na ponuđene donacije grčkog biznismena Petrosa Statisa.

Poslanica **dr Branka Bošnjak** smatra da je ovo pitanje, na žalost, ispolitizovano. Smeta joj to licitiranje sa smrću, da se neko okrivljuje za nečiju smrt, što nije korektno, ni sa ljudskog a ni sa profesionalnog aspekta. Konstatovala je da vakcine nijesu ugovorene na vrijeme. Iz Pokreta za promjene su, još u junu prošle godine, kada je bilo saslušanje tadašnjeg ministra zdravlja Kenana Hrapovića, sugerisali bivšem ministru zdravlja

Hrapoviću da će, onda kada se pronađe vakcina, one države koje su moćnije sigurno biti bliže toj vakcini i da na vrijeme treba napraviti predugovor. Bivši ministar zdravlja je tada rekao i, kasnije na plenumu, ponovio da je potpisao predugovor i da ne moramo da brinemo. Naglasila je da se borila i da će se, ubuduće boriti za bolji standard ljekara. Osuđuje i premijera za nepoštovanje mjera. Istakla je da neće glasati za Budžet ukoliko ne dođe do povećanja izdvajanja za zdravstvo. Mišljenja je da za vakcinaciju nije krivo Ministarstvo zdravlja već prethodni ministar zdravlja. Dodala je da su se pojavili novi sojevi virusa, čija je transmisija veća, i to je jedan od razloga zašto imamo veliki broj zaraženih a to nije samo slučaj sa Crnom Gorom već i sa okruženjem. Postavila je pitanje da li, osim PCR testova u Inštitutu za javno zdravlje ima još testova i koliko je, ukupno, zdravstvenih radnika odlučilo da se vakciniše? Takođe, pitala je da li se ima u planu, da se, u okviru Instituta za lijekove i medicinska sredstva, odnosno Instituta za javno zdravlje, formira laboratorija koja bi mogla da vrši testiranje da ne bi zavisili od okruženja. Na kraju, pozvala je sve građane da poštuju epidemiološke mjere.

Članica Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje **Maja Vukićević**, smatra da struka treba da se „pita“, a ne, kao prije, da na čelu Nacionalnog koordinacionog tijela bude osoba koja nije iz struke. Upitala je ministarku zdravlja da li je upoznata sa izjavom bivšeg ministra zdravlja Kenana Hrapovića, datom 17. jula 2020. godine, koja, između ostalog, glasi da su se stavili na listu kada bude pronađena vakcina da budu među prvim zemljama koje će nabaviti za naše građane. U kojoj su fazi bili ti pregovori u decembru, kada je ministarka preuzela funkciju? Da li imaju informaciju kada je Srbija počela pregovore o kupovini vakcina i što je Crna Gora u tom trenutku preduzimala istim povodom? Kazala je da u Podgorici imamo sve više oboljelih i trenutno su na snazi oštrije mjere. Pitala je, s obzirom na to da je gradonačelnik Podgorice istovremeno i šef operativnog štaba za sprečavanje širenja koronavirusa, da li su operativni štab i gradonačelnik lično uradili dovoljno da pomognu suzbijanju širenja zaraze. Takođe, pitala je, uzimajući u obzir činjenicu da kriza sa koronom traje prilično dugo a da su građani prije toga bili osiromašeni, da li je moguće naći neku sredinu u donošenju mjera koja bi omogućila da se privredna aktivnost nastavi ili bi to dodatno pogoršalo situaciju sa širenjem zaraze?

Član Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje **dr Strahinja Bulajić**, nije protiv vakcinacije ali jeste protiv neselektivne vakcinacije jer mu je mnogo važnije što djeca primaju. Postavio je nekoliko pitanja ministarki zdravlja a odnosila su se na količinu vakcina koje bi trebale da stignu u Crnu Goru kao i na poređenje broja zaraženih sa brojem zaraženih u proljeće prošle godine (s obzirom na činjenicu da je virus mutirao i da je, kao takav, brže prenosiv). Takođe, interesovalo ga je što se dešava sa novcem koji je uplaćivan na račun Nacionalnog koordinacionog tijela i ko upravlja danas tim novcem.

Članica Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje **dr Tamara Vujović** smatra da je potrebno raditi i usvajati zakonodavstvo tako da se popravi standard života i rada zdravstvenih radnika, prvenstveno ljekara. Pitanje vakcina smatra svjetskim problemom pa tržište vakcina i nabavka vakcina, od strane država, nije nešto što interesuje samo Crnu

Goru. Upitala je da li se i koliko zdravstveni sistem pripremio za vakcinaciju, kako će se vakcinisati prvih 20 hiljada građana, iz prve dvije grupe, ako je stiglo 30 hiljada a prethodno 7 hiljada vakcina i da li je to dovoljno za prve dvije prioritetne grupe? Virus je mutirao, sojevi su zarazniji i sve to dovodi do povećanog broja obolijevanja i potrebe za hospitalizacijom. Sveobuhvatna vakcinacija mora da ide uz strogo poštovanje mjera jer na taj način se može doći do imunizacije. Postavila je i pitanje koje se odnosi na proceduru prijavljivanja za vakcinaciju i zaključila da je vakcinacija najjeftiniji i najefikasniji lijek.

Član Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje **dr Vladimir Dobričanin** smatra da smo mi jedna mala država čiji sistem nije dovoljno bogat i da se nijesmo mogli takmičiti sa velikim državama koje su imale ogroman novac opredijeljen za vakcine. Mnogo je dezinformacija vezano za pandemiju a ko poštuje a ko ne poštuje mjere je pitanje za državne organe i inspekcije. Slaže se da određenu odgovornost imaju građani ali se oni moraju stimulisati i edukovati kako bi znali zašto je važno poštovati mjere.

Poslanik **Dragan Ivanović**, naglasio je da niko ne pominje razloge koji dovode do povećanja broja oboljelih pa je zatražio komentar upoređujući povećanje broja zaraženih u odnosu na neki raniji period. Upitao je da li inspekcija i policija opstruiraju ili nedovoljno rade svoj dio posla jer smo svjedoci da se ne poštuju mjere.

Predsjednik Odbora **dr Srđan Pavićević**, naglasio je da nije lako licitirati životima, bolestima, porodičnim i ličnim tragedijama jer je to van dometa bilo koje politike i bilo koje trivijalne svakodnevice. Odabrani su da kontrolišu i nadziru sve ono što je neophodno da kontrolišu i nadziru da bi efekat borbe sa ovom pošasti nekako bio bolji. Malo je stručno naučnih iskoraka i vrlo se često vrtimo u istoj retoričkoj formi. Nada se da će ono što rade imati nekog efekta i apelovao je na građanstvo da shvati da je ovo jedna neposredna opasnost za opstanak zdravlja kompletne nacije i da disciplinovano priđu procesu imunizacije i vakcinacije. Treba da spriječimo posljedice a o odgovornostima i uzrocima ćemo se baviti onda kada dođe vrijeme, kada se situacija smiri, naglasio je poslanik Pavićević.

Ministarka zdravlja **Jelena Borovinić Bojović**, govoreći o epidemiološkim mjerama, kazala je da je tačno precizirano kako se one donose, koliko traju i zašto su takve ali i da to nije ničija proizvoljna volja. Dešavalo se ranije da predlog mjera Instituta za javno zdravlje ne usvoji Nacionalno koordinaciono tijelo. U novembru 2020. godine, kada je zabilježen ogroman skok zaraženih na teritoriji države, Institut za javno zdravlje je predlagalo kompletno zatvaranje. Odgovor Vlade, odnosno tadašnjeg premijera grupi eksperata Instituta za javno zdravlje bio je da to ne može da bude usvojeno i da se to ne treba pominjati iz razloga što država nema novca za "zatvaranje". Rekla je da nije tačno da su se ranije mjere donosile, isključivo, na predlog Instituta za javno zdravlje. Istakla je da smo svjedoci da je aerodrom u Podgorici "vrvio" od privatnih letova kada je dozvoljen ulazak u Crnu Goru licima koja imaju preko 5000 eura, bez obzira na PSR testiranje. Potruđiće se da sve ispitane vakcine budu dostupne građanima Crne Gore. Rekla je da

biranje vakcina ne može se odnositi na prioritete, odnosno rizične grupe iz razloga što se radi o prioritarnim grupama koje same zadovoljavaju ili ne zadovoljavaju u potpunosti kriterijume za određenu vakcinu. Uloga izabranih ljekara biće velika za sve pacijente koji pripadaju prioritarnim grupama i koji će se odrediti s obzirom na prirodu svoje bolesti, godine, stanje i ostalog kompletnog pregleda za određenu vakcinu. Grupa građana koja ne pripada rizičnim grupama, ukoliko bude na raspolaganju različitim vakcinama, moći će da razmišljaju o tome koju vakcinu bi radije primili. Obaveza izabranih ljekara biće upozorenje građana na sve nuspojave ili ograničenje određenih vakcina u odnosu na određene kategorije. Edukacija, odnosno obuka zdravstvenih radnika koji vrše vakcinaciju, na teritoriji cijele države, je sprovedena unazad tri nedelje. Nuspojave su moguće i biće precizno objašnjene i svima predočene. Svaki građanin koji se vakciniše mora provesti između 15 i 30 minuta upravo na mjestu gdje je vakcinisan, kako bi se pratilo eventualno pojavljivanje brzih alergijskih reakcija na vakcinu. Smatra da, ako je 70% popunjenost kapaciteta, treba da se razmotri potreba za privremenim objektima. Saopštila je da su obezbijedili nove kiseoničke stanice u opštim bolnicama Bar i Kotor a koje, do sada, nijesu postojale.

Direktor Direktorata za digitalno zdravlje u Ministarstvu zdravlja **Aleksandar Sekulić**, predstavio je digitalnu platformu za praćenje kontakata kovid pozitivnih osoba u Crnoj Gori i najavio da će se digitalni sistem vrlo brzo uspostaviti. Govorio je i o pripremama za imunizaciju. Naglasio je da je građanin dužan samo jednom da da informaciju sistemima ove države kada je u pitanju prijava za vakcinaciju.

Ministarka zdravlja **Jelena Borovinić Bojović**, naglasila je da su naši građani pokazali visok stepen strpljenja. Individualna odgovornost svakog pojedinačno u rješavanju i prevazilaženju krize je ključni način rješavanja problema. Kada je Nacionalno koordinaciono tijelo prestalo da postoji, rasformiralo je sve operativne štabove koji su postojali u Crnoj Gori u kojem je nova administracija morala da formira ponovo te iste operativne štabove. Za razliku od prethodnog tijela, ovog puta, na čelu tih štabova nalaze se gradonačelnici svih opština. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti nije imao jasno definisane nadležnosti odgovarajućih segmenata kontrolora mjera Službe za inspeksijske poslove, tržišnih, turističkih i komunalnih inspektora. Izmjenama i dopunama toga zakona jasno će se definisati te nadležnosti. Testira se mnogo više građana nego što se ranije testiralo, preko 2000 građana dnevno. Govoreći o donacijama gospodina Statisa, računa na veći politički ugled i integritet predsjednika Mila Đukanovića i vjeruje da je on u mogućnosti da obezbijedi konekcije sa šefovima država ali i sa važnim stručnim i naučnim kadrovima koji bi mogli da obezbijede sigurnu, bezbjednu i efikasnu vakcinu. Istakla je da se gospodin Statis obratio našim medijima i saopštio da nije bilo nikakvih problema u komunikaciji. Ministarka je kazala da svakodnevno dobijaju primjedbe građana koji su donirali novac za račun Nacionalnog koordinacionog tijela, ali im nikad nije odgovoreno gdje je taj novac otišao i šta se s njim desilo. Nemaju precizne podatke o sredstvima Nacionalnog koordinacionog tijela ali znaju da postoji njegov račun u Centralnoj komercijalnoj banci i da se vodi na ime Milutina Simovića. Znaju da se sa tog računa

uplaćivalo za respiratore i određena medicinska sredstva koja su prikazivana kao potpuno nova a radilo se o polovnim respiratorima. Fajzer je zaustavio distribuciju i proizvodnju vakcina u Belgiji. Shodno tome, ni Crna Gora, iako pred finalnim potpisivanjem ugovora sa Fajzerom, nije uspjela da obezbijedi da prva vakcina, koja će doći u Crnu Goru, bude Fajzer. Ne postoji nikakav nedostatak lijekova u Nikšiću ali ni u drugim bolnicama. Zaustavljen je skrining protiv raka grlića materice iz razloga što su svi aparati koji se koriste za detektovanje u Institutu za javno zdravlje a koriste se za ovu vrstu analiza stavljeni u službu detektovanja kovida. Govoreći o MMR vakcini, ministarka je kazala da su i prije korone imali jedan od najnižih obuhvata u regionu i Evropi ali da je sama pandemija doprinijela da taj procenat padne još više. Građane savjetuje da svoju djecu, bez obzira na korona virus vakcinišu, kako se ne bi desilo da u jednoj pandemiji imamo još i pandemiju morbila, odnosno malih boginja. Građani su se mnogo više pridržavali mjera na početku pandemije. Ono što je podiglo ovoliko obolijevanje su, prije svega, društvena zbivanja koja su se desila prije ljeta. Naglasila je da, u momentu kada se osoba vakciniše, ona nije zaštićena protiv korone. S obzirom da su ovo dvodozne vakcine potrebno je, najmanje mjesec, mjesec i po da se stvori dovoljan imunitet i da budete zaštićeni protiv koronavirusa. Ponovila je da su, grupna okupljanja, posebno u zatvorenom prostoru nešto što stvara najveći rizik. Što se tiče testiranja, ne dolazi u obzir da se na taj način pokušava stvoriti bilo kakav privid, odnosno da se, na taj način, smanji epidemija. U Institutu za javno zdravlje to ne mogu da urade iz razloga što u prijavljivanju slučajeva učestvuju, prije svega, privatne laboratorije, domovi zdravlja i opšte bolnice. Govorila je o testovima koje koriste kada je u pitanju britanski soj i konstatovala da je, zaključno sa 1. martom, vakcinisano 1110 zdravstvenih radnika.

Rukovodilac Centra za lijekove u Institutu za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore **Željka Bešović** naglasila je da je regulatorni okvir za odobravanje vakcina i kako se one stavljaju u promet detaljno objašnjen u Nacionalnoj strategiji. Zakon o lijekovima Crne Gore, koji je stupio na snagu u avgustu 2020. godine, je u velikoj mjeri usaglašen sa zakonodavstvom Evropske unije. Upravo taj zakon predviđa dva načina stavljanja nekog lijeka ili vakcine u promet. Prvi način je registracija vakcine, odnosno izdavanje dozvole da se neka vakcina ili lijek stavi u promet. Uslovi za taj postupak, dokumentaciju, rokove i obaveze su potpuno usaglašeni sa zahtjevima relevantne evropske direktive. Vakcina kompanije Astra zeneka, koja je registrovana u Evropskoj uniji 29. januara ove godine dobila je uslovno odobrenje, kao i sve ostale vakcine. Proizvođač ove vakcine je podnio zahtjev za registraciju i u našem Institutu očekuju da će se, do kraja nedjelje, ovaj postupak registracije okončati. Drugi način, koji naš zakon predviđa, jeste neka vrsta hitnog odobrenja za vakcinu koja nije registrovana ali koja je neophodna u medicinski opravdanim slučajevima. Kompanije Sinofarm i Sputnik V su u distribuciji vakcina u millionskim dozama širom svijeta, osim u zemljama porijekla, gdje su takođe u prometu. Taj isti regulatorni mehanizam, koji smo i mi primijenili, prepoznaje i Evropska direktiva. Tačno je da te dvije vakcine nijesu registrovane u Evropskoj agenciji za lijekove. To je rezultat načina regulatornog odobrenja vakcina koji je ustanovljen u EU. Pitanje registracije vakcina je riješeno jednom posebnom regulativom u EU koja kaže da je za određenu vrstu lijekova i

vakcina potrebno mandatorno ići u registraciju u Evropskoj agenciji za lijekove. Međutim, Evropska direktiva, na isti način kaže da država članica ima suvereno pravo da, u slučaju vanrednih situacija, posebno u slučaju širenja patogenih agenasa, radi zaštite zdravlja stanovništva, može na nacionalnom nivou da odobri dodatno određeni lijek ili vakcinu, koja nije odobrena na nivou cijele EU. Puno zemalja je već primijenilo sličan mehanizam odobrenja. U okviru Nacionalne strategije postoji poseban dio koji se zove Farmakovigilansa koja predstavlja naučnu disciplinu koja se bavi prikupljanjem, analizom i reagovanjem na neželjena dejstva svih lijekova a time i vakcina. Imamo resurse koji će se baviti analizom svake prijave neželjenog dejstva. Sve vakcine koje budu u primjeni, za sada je to vakcina Sputnik V, imaće prateće uputstvo koje je namijenjeno zdravstvenim radnicima, a koja će imati poglavlja koja se odnose na neželjena dejstva. Vakcine pripadaju grupi lijekova koje se isključivo izdaju na ljekarski recept. Pitanje posjedovanja Nacionalne kontrolne laboratorije je važno za svaki regulatorni organ ali je mi nemamo. Gospođa Bešović je rekla da to ne znači da nemamo pristup kontroli vakcina i pojasnila da ga imaju, kroz svoje ugovorne laboratorije. Zaključila je da je odgovornost proizvođača je garantovanje bezbjednosti kvaliteta i efikasnosti.

Direktorica Kliničkog centra Crne Gore **dr Ljiljana Radulović** je kazala da bi voljela da je zatekla Klinički centar koji ima 774 kreveta koji pripadaju kovid sistemu ali, na žalost, 774 je ukupan broj kreveta. Od toga je 350 mjesta sa centralnim kiseonikom. Kazala je da vrlo pažljivo projektuju broj kreveta koji će biti namijenjen kovid ali i ne kovid pacijentima. Konstatovala je da trenutno ima 359 hroničnih pacijenata i ni u jednom trenutku nije zaustavljeno ukazivanje pomoći ni na jedan način akutnim pacijentima a još manje nekima kojima je ugrožen život, bili kovid ili ne. Nije svaki kovid pacijent neko ko zahtijeva asistiranu ventilaciju. Trenutno, 20% oboljelih, koji se liječi u KCCG, zahtijeva asistiranu ventilaciju.

Članica Odbora **doc. dr Draginja Vuksanović Stanković** smatra da nije logično da se granice države otvaraju bez PCR testova za one koji dolaze iz Srbije, sada kada je britanski soj virusa u Srbiji registrovan. Zaključila je da je situacija u Crnoj Gori dramatična.

Član Odbora **dr Halil Duković** misli da su prethodna vlast i ljudi koji su vodili svu ovu borbu protiv korona virusa, na čelnim mjestima, uspjeli i da je pobijede pa je Crna Gora 42 dana bila korona free destinacija. Situacija u Crnoj Gori je zabrinjavajuća, građani su zabrinuti i ne vide kraj. Donose se mjere koje treba da su stručne a nama epidemija raste. Dok god postoji epidemija mjere moraju postojati, zaključio je poslanik Duković.

Članica Odbora **dr Tamara Vujović**, pozvala je na striktno poštovanje mjera jer ako ih ne budemo poštovali one će biti još složenije i rigoroznije. Zemlje u kojima se ne poštuju mjere i koje nemaju strožije mjere, i pored vakcinacije, imaju porast u broju oboljelih. Sadašnja situacija i situacija iz marta ili juna prošle godine nije uporediva, upravo zbog prirode virusa i novih saznanja.

Predsjednik Odbora **dr Srđan Pavićević** je zaključio sjednicu rekavši da smo došli do puno spoznaja i informacija ali i da je sve ono što je čekano, svih ovih nedelja, danas objedinjeno, iako su postavljena pitanja izlazila iz dijapazona zadate teme jer su imala elemente i kontrole i konsultacija.

Sjednica je završena u 17 sati i 10 minuta.

**Sekretarka Odbora za zdravstvo,
rad i socijalno staranje**
Snežana Kaluđerović

**Predsjednik Odbora za zdravstvo,
rad i socijalno staranje**
dr Srđan Pavićević